

КАТЕХЕТИЧНА ПРОПОВІДЬ ПРО БОЖЕСТВЕННУ ЛІТУРГІЮ

#10 АНАФОРА

Після завершення Символу Віри, починається діалог між вірними та священослужителем, який очолює Літургію та вводить нас у центральну частину богослуження, серце та душу Літургії, яка є в Анафорі, тобто: «Приношення», «вгору підняття сердець». Кожна частина Божественної Літургії позначається тим, що ми бачимо, тобто благословенням, вітанням, входженням у глибший рівень таємниці. Найдавніша пам'ятка анафори (давніша, навіть від самого Євангелія) знаходиться у Листі Св. Павла до Коринтян (11:23). Він каже: «Я отримав від Господа те, що я вам передав. Ісус Христос, вночі, коли був зраджений, взяв хліб, віддав хвалу, розламав його і сказав: Це – моє тіло. Робіть це на мій спомин.» Також, Він взяв чашу по вечері кажучи, «Ця чаша – Новий Завіт у моїй Крові. Робіть це на мій спомин.» Бо, як часто їстимете цей хліб та питимите цю чашу, звіщатимете смерть нашого Господа, коли Він прийде.» На основі цих простих та величних слів, розвивалися усі формули Євхаристійної молитви.

Як каже Юстин, на початку священослужитель імпровізував Анафору «на скільки зміг». Інколи, деякі з цих анафор були записані та використовувалися у третьому столітті нашої ери, єдиний текст Євхаристійної молитви починався, але, навіть, у цей час місцевому єпископові доводилося зустрічати зміни у тексті.

Сьогодні у Літургії використовується два тексти в Українській Церкві, та дозвіл для третьої, якщо виникає потреба. Першим є текст Літургії Св. Василія Великого, який служив, як єдиний текст для усіх неділь у році і зараз використовується лише у неділі Великого Посту та у Навечір'я Різдва, Великодня, а також протягом інших днів. Цей текст почав розвиватися перед часами Св. Василія на території Цесарії та Кападокії, де він став Архiepіскопом. Наприкінці 6-го століття, Леонтій Візантійський говорить про Літургію Св. Василія і каже, що святий «написав її під впливом Св. Духа». Перед початком сьомого століття багато інших текстів приписувалися Св. Василієві, перед початком восьмого століття, усі тексти йому приписувалися. Звичайно, що Св. Василій не є автором усіх цих текстів, які ми сьогодні називаємо Літургією Св. Василія, але використав вже готовий текст, можливо Літургію Св. Якова з Єрусалиму та видав її. У документі, який приписують Патріарху Проклові з Константинополя автор каже: Св. Василій усвідомлював неміч людей, які вважали Літургію тягарем через її тривалість і, тому він дозволив її скоротити». Проте, Василій не лише скоротив текст він також додав новий матеріал, зокрема, посилаючись на Святого Духа, якого він був поборником, особливо у ті часи, коли багато заперечували рівність Св. Духа з Отцем і Сином та їхню однакову природу. Це допомагає пояснити бачення багатьох із Заходу як «подвійне освячення» Хліба та Вина. Після повторення цих слів Господа Ісуса та, навіть, додаток слів «освятити їх» у тексті, як записано в Євангелії – Василій переносить їх до епіклези «Γρεцьκα ἐπίκλησις, що означає «закликати.»

Під час Літургії Св. Василя, молимося до Бога Отця перемінити цей хліб у Тіло Христове, а це, що у чаші на Кров Христа, перетворивши Духом Святим.» Це є одним з добрих прикладів, як відбуваються зміни у літургічному обряді, вносячи важливі питання віри та богослов'я.

“Незабаром після цього, Св. Іван Золотоустий хотів би повністю викоринити це диявольське виправдання (“це занадто довго!”), тому він ще більше скоротив обряд і наказав служити Літургію в ще коротшій формі “. Ще пройде багато часу, коли Літургію Св. Івана Золотоустого буде приписано йому, задовго до восьмого століття. У цьому випадку анафора Дванадцятьох Апостолів із Західної Сирії, ймовірно, звичайна Літургія в Антіохії, здається, є тим текстом, який використовував Іван Золотоустий, а редактована версія стала звичайною Літургією у катедральному соборі Святої Софії у Константинополі, де Іван Золотоустий був архієпископом з 398 по 404 рр. Звідти вона поширилася на всю Візантійську імперію. Якщо Літургія Св. Івана Золотоустого є коротшою, ніж Літургія св. Василя, вона включає в себе інший богословський акцент: він розширив згадування (анамнез), а також епиклезис, що демонструє нове визнання символів, які передають досвід. З імперської столиці вона поширилася на весь візантійський світ, відкинувши текст св. Василя на підлегле становище.

Найстарішою Східною Літургією є Літургія Св. Якова, Брата Господнього та першого єпископа Єрусалиму. Вона є дуже давня, і через велику кількість редакцій, майже неможливо відтворити її оригінальну версію. Проте, навіть, сьогодні, незалежно від того, у якій формі вона існує, можна побачити у ній ще Семітську духовність, зосереджену на деяких образах, що містяться у Листі до євреїв у Св. Письмі. Здається, що Літургія св. Якова була включена до Літургії як св. Василя, так і Св. Іоанна Златоустого. Ця Літургія як і раніше використовується в різні дні в різних місцях католиками та православними, а також Владика-емерит Роберт Москаль дав дозвіл на її використання в Єпархії святого Йосафата, рекомендуючи, навіть, різні тексти для служіння цієї Літургії.”